

บทที่ 2

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง “การศึกษาแนวทางการปรับปรุงงานหอกระจายข่าวของชุมชน “ นี้ มีแนวคิดที่เกี่ยวข้องคือ แนวคิดในการปรับโครงสร้างขององค์กร (Reengineering) ซึ่งเป็นแนวคิดที่กำลังได้รับความนิยมอยู่ในขณะนี้ โดยนำแนวคิดนี้มาเปรียบเทียบกับการดำเนินงานหอกระจายข่าวและศึกษาดูว่าจะสามารถนำแนวคิดนี้มาใช้ในการปรับปรุงหอกระจายข่าวได้อย่างไรบ้าง อีกแนวคิดหนึ่งซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นรูปแบบที่คล้ายคลึงกับการดำเนินงานหอกระจายข่าว คือ แนวคิดเกี่ยวกับวิทยุชุมชน (Community Radio) จึงได้นำแนวคิดทั้งสองมาใช้เป็นกรอบในการวิจัยครั้งนี้

แนวคิดเรื่องการปรับโครงสร้าง

สำหรับแนวคิดเรื่องการปรับโครงสร้างหรือ Reengineering นี้เกิดขึ้นเมื่อ Michael Hammer และ James Champy ได้เขียนหนังสือชื่อ Reengineering the Corporation ขึ้นในปี ค.ศ. 1993 และติดอันดับขายดีที่สุดของหนังสือประเภทไม่ใช่นวนิยาย เป็นเวลากว่า 6 เดือน โดยการจัดอันดับของนิตยสาร ไทมส์ และได้รับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศถึง 19 ภาษา และกลายเป็นหนังสือขายดีที่สุดในโลก นอกจากบริษัทต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาจะได้นำรูปแบบและแนวคิดของ Reengineering the Corporation ไปใช้แล้ว ในประเทศไทย ก็ได้มีการนำแนวคิดนี้มาใช้เช่นกัน เริ่มจาก ธนาคารกสิกรไทย ที่ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ พากันหันมาให้ความสนใจแนวคิด Reengineering กันมากขึ้น แม้กระทั่งหน่วยงานราชการก็ได้พยายาม

ศึกษาและนำแนวคิดนี้มาใช้ เริ่มต้นที่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน โดย ดร.รุ่ง แก้วแดง ได้นำแนวคิดนี้มาปรับปรุงและประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง และได้นำประสบการณ์มาเขียนหนังสือชื่อ รีเอนจิเนียริงระบบราชการไทย ขึ้น ซึ่งก็ได้รับความสนใจและมีผู้นำไปใช้ประกอบเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงสร้างขององค์กร ต่อไป

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ทิพาวดี เมฆสวรรค์ รองเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.) ได้กล่าวถึง การ Reengineering ตามความหมายที่ได้รับฟังจากการบรรยายของ Michael Hammer ไว้ในวารสาร ส่งเสริมเทคโนโลยี ว่า Reengineering ตามความหมายที่ Dr. Hammer บัญญัติ คือ การทบทวนหรือรี้อความคิดเก่าที่เคยคิดโดยสิ้นเชิงในการทำงานในเรื่องหนึ่ง ๆ ในกิจกรรมของตนเองเพื่อที่จะทบทวน และรี้อวิธีการทำงานใหม่ ปรับกระบวนการที่เคยทำมาแบบถอนรากถอนโคนใหม่ เพื่อที่จะทำให้เกิดผลเปลี่ยนแปลงอย่างมโหฬาร เพื่อนำไปสู่การออกแบบการทำงาน และกระบวนการทำงานในธุรกิจ เพื่อให้สามารถเกิดผลงานหรือผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และสามารถประหยัดต้นทุนเพื่อให้ได้ผลกำไรให้มากกว่าเดิม รวมทั้งการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ คือหมายถึงคอมพิวเตอร์ระบบข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ เพื่อที่จะสามารถทำงานได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

ทิพาวดี เมฆสวรรค์ ยังได้กล่าวให้ความเห็นว่าในแง่ของการปรับรี้อกระบวนการทำงานนั้นสามารถนำมาใช้ได้ทุกองค์กรของภาคราชการ แต่มิได้หมายความว่า จะนำเรื่อง Reengineering มาปรับรี้อระบบราชการได้ทั้งหมด เพราะตัว Dr. Hammer เองก็พูดว่า Reengineering ก็เป็นยานานหนึ่ง แต่ไม่ใช่ยาวิเศษที่จะแก้ปัญหามาก ๆ โรคในองค์กรได้ทั้งหมด องค์กรต่าง ๆ มีมากมาย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ต่างก็มีปัญหา ซึ่งเหมือนคนป่วยป่วยหลายโรค แต่ยาของ Dr. Hammer ภายใต้ชื่อ Reengineering เป็นยาที่จะแก้ ทำให้เราพลิกโฉมกระบวนการทำงานที่จะสามารถทำให้การผลิตในเรื่องนั้น ๆ หรือการทำงานในเรื่อง

นั้น ๆ เปลี่ยนโฉมหน้าจนมีผลทำให้สามารถผลิตงานหรือสร้างผลงานอันเดิมนั้น ในเวลาอันรวดเร็วขึ้น

ภิรมย์ สิงห์พริ้ง ได้เขียนบทความเรื่อง “รีเอนจิเนียริง (Re-engineering) กับการก้าวตามกระแสโลกาภิวัตน์” ไว้ในวารสารของการประปานครหลวง ว่า ได้มีผู้พยายามให้ความหมายของ “รีเอนจิเนียริง” ไว้หลากหลาย คือ

ความหมายที่ 1 - คือการออกแบบวิธีการหรือขบวนการทำธุรกิจใหม่ตั้งแต่ระดับพื้นฐานขึ้นมา เพื่อให้เกิดการปรับปรุงอย่างเฉียบพลันในส่วนที่มีความสำคัญกับธุรกิจที่สุดอันได้แก่ ค่าใช้จ่าย คุณภาพ บริการและความรวดเร็ว

ความหมายที่ 2 - คือการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงขบวนการทำงานให้ดีขึ้น มีประสิทธิภาพตรงกับเป้าหมายของการทำงานมากขึ้น

ความหมายที่ 3 - คือขบวนการตรงไหนที่ยุ่งยาก มีปัญหา ไม่มีประสิทธิภาพ ต้องเริ่มกันใหม่หมด

ความหมายที่ 4 - คือการจัดวิธีทำงานใหม่ ไม่ยึดติดกับวิธีเก่า ๆ ทำให้การทำงานมีความหมายมากขึ้น มีคุณค่ามากขึ้นแทนที่จะทุ่มเทกำลังทำงานไปในส่วนที่ไม่ค่อยมีประโยชน์ ก็จัดกำลังคนไปอยู่ในส่วนที่มีประโยชน์มีคุณค่า และมีการเติบโตในหน้าที่การงานอย่างดีขึ้น มีความเข้าใจในงานและทำงานอย่างมีความหมายมากขึ้น

ความหมายที่ 5 - คือการเริ่มต้นใหม่หมด เริ่มจากศูนย์ (พิจารณาว่าถ้าจะเริ่มทำใหม่ทั้งหมดจะทำอย่างไร) ไม่ใช่มองจากขบวนการที่เป็นอยู่แล้วมาปรับปรุงโน่นนิด นี่หน่อย

ความหมายที่ 6 - คือการกลับมาคิดและปรับปรุง ขบวนการทำธุรกิจอย่างฉีกแนว เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นจากหน้ามือเป็นหลังมือ ในประเด็นสมรรถภาพที่สำคัญ คือ ต้นทุน คุณภาพ และความรวดเร็ว

ความหมายที่ 7 - คือการเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหัน ตั้งแต่ขบวนการปฏิบัติงาน การจัดการข้อมูล และการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร ในด้านคุณภาพ การบริการ ความสะดวกรวดเร็ว การใช้เงินทุนที่คุ้มค่า และการลดค่าใช้จ่าย

สรุปได้ว่า รีเอ็นจิเนียริง ก็คือการรื้อระบบการทำงานแบบเก่าทิ้ง หาวิธีการ แบบใหม่ที่จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพที่ดี มีคุณภาพ บริการได้ฉับไว การปฏิบัติงาน สะดวก คล่องตัว คุ้มค่าเงินลงทุน ลดค่าใช้จ่าย ... ประเด็นที่น่าสนใจของการทำรีเอ็นจิเนียริง อาจสรุปได้ว่า

แนวคิดเก่า ๆ คือ การทำงานแบบผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Specialist) ทำงานใน ส่วนที่ตนถนัดเพียงอย่างเดียว ขณะที่คนอื่น ๆ ก็ทำในส่วนของตนต่อเนื่องกันไป จะได้งาน มากขึ้นกว่าที่จะให้คน ๆ เดียวทำงานชิ้นนั้นเองตั้งแต่ต้นจนจบนั้น ปัจจุบันได้เริ่มมองเห็น ปัญหาตามมามากมาย อาทิ ความไม่ยืดหยุ่น ต้องอยู่ในกฎเกณฑ์ ขั้นตอนมากมายเกิด ความล่าช้าไม่ทันการณ์ รู้เฉพาะเวลาที่ใช้ทำงานจริงเฉพาะส่วนไม่รู้เวลาตั้งแต่ต้นจนจบ ของกระบวนการซึ่งรวมทั้งเวลารอคอยด้วย และสุดท้ายขาดแนวความคิดใหม่ ๆ และถูก จำกัดความรู้

สิ่งที่กีดขวางและเป็นอุปสรรคต่อการทำงานให้มีคุณภาพ ก็คือกฎเกณฑ์ที่ไม่จำเป็น ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ไม่ถูกต้อง ลักษณะองค์กรที่มีการแบ่งงานกันทำและมีการบังคับ บัญชาหลายระดับชั้น กระบวนการควบคุมที่ไม่จำเป็น ความซ้ำซ้อนของงานที่เกิดจาก การเน้นเรื่องการควบคุมมากเกินไป และกระบวนการที่ไม่ตอบสนองเป้าหมาย

แนวคิดใหม่ที่มุ่งเน้นผลงานหรือใช้คนน้อยมีประสิทธิภาพและให้ผลตอบแทนสูงนั้น ทำให้งานหลาย ๆ อย่างมารวมกันเป็นงานเดียว ผู้ทำงานคือผู้รับผิดชอบและเป็นผู้ตัดสินใจ ขบวนการทำงานจะต่อเนื่อง ไม่ต้องรอซึ่งกันและกัน ทำงานเฉพาะในส่วนที่ควรจะทำที่สุด

ระบบควบคุมจะถูกลดให้น้อยที่สุด มีผู้รับผิดชอบคนเดียวสำหรับการติดต่อและตัดสินใจ ผสมผสาน ระหว่างการทำงานแบบรวมศูนย์ และการทำงานแบบกระจายอำนาจอย่างเหมาะสม บทบาทบทบาทของบุคคลเปลี่ยนแปลงไป ลดความซ้ำซ้อน ปลดปล่อยคนจากพันธนาการของการทำงานที่ไร้ความหมาย และเอื้ออำนวยให้คนได้พัฒนาตนเองมีโลกทรรศน์กว้าง เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ตามแนวคิดใหม่นี้เมื่อนำการดำเนินงานของหอกระจายข่าวมาเปรียบเทียบจะมองเห็นรูปแบบที่คล้ายคลึงกันเช่น ขบวนการต่อเนื่องไม่จำเป็นต้องรอซึ่งกันและกัน ผู้รับผิดชอบเป็นผู้ตัดสินใจและเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งหอกระจายข่าวก็สามารถทำงานได้อย่างรวดเร็ว สามารถเสนอข่าวสารความรู้สู่ชุมชนได้ทันเหตุการณ์ ตรงกลุ่มเป้าหมายคือชุมชนที่หอกระจายข่าวตั้งอยู่

แนวคิดเรื่องวิทยุชุมชน (Community Radio)

Felix , Libroero ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แห่งสถาบันการสื่อสารพัฒนาการ มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ ที่ Los Banos ,College,Laguna,Philippines ได้เขียนบทความเรื่อง วิทยุชุมชน ทางเลือกหนึ่งเพื่อการกระจายเสียง (Community Radio: An Alternative for Broadcasting) ลงในหนังสือ Media Asia ,1993 อธิบายถึงปัญหาเบื้องต้นของการกระจายเสียงชุมชนและเหตุผลที่ว่าทำไมจึงควรจะให้ความสนใจมากขึ้นทั้งการวางแผนการสื่อสารทั้งในส่วนที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาของโลก

เขากล่าวว่า วิทยุชุมชนนั้น อาจนิยามได้หลายทาง ขึ้นอยู่กับบทบาทของวิทยุชุมชน ในระบบสื่อสารของชาติ หรือนิยามทางเทคนิคก็คือ “การส่งกระจายเสียงกำลังต่ำเพื่อชาวบ้านหรือประชาชนในพื้นที่เฉพาะ “ หรืออาจหมายถึง ” การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในการผลิตรายการมากกว่าการวางแผนและนโยบาย” (Kirstead and Kirstead , 1993)

นิยามอื่นที่ชัดเจนกว่านี้ เป็นการอธิบายถึงหน้าที่ เน้นวัตถุประสงค์พื้นฐานและหน้าที่รับผิดชอบของวิทยุชุมชน เช่น ประกาศในหลักการของสมาคมวิทยุชุมชนโลก (World Association of Community Broadcasters) อธิบายว่า “วิทยุชุมชนขึ้นอยู่กับความต้องการของชุมชนที่วิทยุชุมชนนั้นบริการ สนับสนุนการพัฒนาความก้าวหน้าภายในมิติของชุมชนและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วิทยุชุมชนเป็นระบบการสื่อสารแบบประชาธิปไตย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปเฉพาะที่”

สำหรับคำอธิบายที่แตกต่างจากนี้ก็คือ วิทยุชุมชนคือระบบที่ใช้วิทยุเป็นเครื่องมือสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาของประชาชนในพื้นที่ ภูมิภาคที่กำหนดชัดเจนทั้งด้านสังคม จิตวิทยา และทางด้านกายภาพ (Librero , 1990)

จากนิยามข้างต้นนี้อาจสรุปได้ว่า วิทยุชุมชน คือวิทยุที่กระจายเสียงโดยใช้กำลังส่งต่ำ หรือเทคโนโลยีต่ำ เป็นการกระจายเสียงเพื่อชุมชน ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อชุมชนนั้น โดยสมาชิกของชุมชนเอง นอกจากนั้น (Librero ,1993) ยังได้ชี้ว่า วิทยุชุมชนจะต้องสะท้อนโลกทรรศน์ของสมาชิกของชุมชน ในเรื่องต่อไปนี้

นักกระจายเสียงชุมชนเป็นสมาชิกอาศัยอยู่ในชุมชนนั้น พูดภาษาเดียวกัน รู้สึกและเข้าใจในปัญหาของชุมชน สามารถแสดงความรู้สึก ต่อปัญหา ตลอดจนความคาดหวังของสมาชิกของชุมชนและสามารถนำไปสัมพันธ์กับชีวิตภายนอกชุมชน

วิทยุชุมชนเกี่ยวข้องกับภารกิจของชุมชนเพราะต่างมีผลกระทบซึ่งกันและกัน โดยทั่วไป วิทยุชุมชนจะสะท้อนภาพของชุมชน ในขณะเดียวกัน สมาชิกของชุมชนก็เป็นผู้ดำเนินงานวิทยุชุมชน ทำให้การกระจายเสียงชุมชนเป็นไปตามความต้องการของชุมชน

วิทยุชุมชนช่วยรักษาวัฒนธรรมประเพณีในชุมชนให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

วิทยุชุมชนจะต้องให้ทัศนคติชีวิตชุมชนผ่านการรายงานข่าวเหตุการณ์ ถกปัญหา

สังคมในรายการเพื่อสาธารณะ แสดงออกซึ่งปัญหาและความหวังในรายการละครซึ่งเหมาะสมกับธรรมเนียมประเพณีของชุมชนและสะท้อนทางชีวิตในรายการดนตรี และความหลากหลายของรายการ เน้นความรู้และการเรียนรู้ในรายการการศึกษาและอื่น ๆ แม้ว่าแต่ละรายการไม่สามารถจะถ่ายทอดความต้องการของชีวิตชุมชนออกมาได้หมดแต่เมื่อรวมกันแล้วก็จะเป็นไปได้ที่จะสำเร็จ นั่นคือประโยชน์อาจจะสำเร็จได้โดยรวมเอาความแตกต่างของรายการมาจัดให้ออกเป็นภาพรวมของชีวิตในชุมชน

วิทยุชุมชนจะต้องให้ทัศนะในความสัมพันธ์ต่อชีวิตโลกภายนอกภูมิภาคของชุมชนชุมชนจะเป็นกิจกรรมร่วมเคลื่อนไหวไปกับสภาพแวดล้อมและชุมชนอื่น ๆ บทบาทและหน้าที่ของนักกระจายเสียงชุมชน

ปัจจุบันการกระจายเสียงชุมชนได้เป็นจริงแล้วในโลกที่กำลังพัฒนา ไม่ได้เป็นภาพสวยหรูของเครือข่ายเหมือนแผนการกระจายเสียงแห่งชาติ ในทางตรงกันข้ามนักกระจายเสียงชุมชนได้จัดรูปแบบหน้าที่ซึ่งไม่เหมือนนักกระจายเสียงทั่วไป วิทยุชุมชนจริง ๆ ต้องการวางรูปแบบหน้าที่และเน้นสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

เป็นวิทยุกระจายเสียงแบบแนวคิดร่วมกัน เพื่อที่จะดำเนินการดังกล่าว นักกระจายเสียงจะต้อง:-

1. คู่กันเคยกับปัญหาของชุมชน
2. มีทัศนะที่นำเคารพต่อปัญหาชุมชน
3. เข้าใจเป้าหมายของชุมชนอย่างถ่องแท้
4. สามารถเป็นกระบอกเสียงสำหรับความต้องการและไม่ต้องการของชุมชน

ถ่ายทอดความคิดด้านรายการสู่นักกระจายเสียงรุ่นหลัง เพื่อที่จะดำเนินการดังกล่าว นักกระจายเสียงชุมชนจะต้อง:-

1. รู้ลักษณะพื้นฐานของผู้ฟัง

2. ชำนาญในการทำประเด็นสาระข่าวสารให้สัมพันธ์กับความเป็นจริงทั้งหมด
3. คู่แข่งกับองค์กรประกอบของวิทยุกระจายเสียง(เช่น เสียง,ดนตรี,เสียงประกอบหรือแม้แต่ความเงียบ)
4. คู่แข่งกับพฤติกรรมของผู้ฟังเกี่ยวกับกระบวนการข้อมูลข่าวสาร
5. สามารถนำประเด็นเสนอได้อย่างน่าเชื่อถือ ด้วยค่าใช้จ่ายต่ำที่สุด ทั้งด้านเครื่องมือและเวลา

(Felix Librero : Community Radio : An Alternative for Broadcasting ,1993)

ไซมอน พาร์ทิดจ์ (Simon Partidge) ได้กล่าวถึงหลักการของวิทยุกระจายเสียงชุมชนของประเทศอังกฤษ ว่า ในปีพุทธศักราช 2522 กลุ่มสื่อสารชุมชน (Community Communication Group) ได้ยกร่างกฎของการกระจายเสียงชุมชนขึ้น โดยมีสาระรวม 10 ข้อ ดังนี้ การกระจายเสียงชุมชนควรจะ

1. สนองตอบชุมชนท้องถิ่นและ / หรือความสนใจของชุมชนเป็นหลัก
2. เป็นรูปแบบของการไม่แสวงหากำไร
3. มีการบริหารและนโยบายรายการ ที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการบริหาร ซึ่งเป็นตัวแทนจากกลุ่มสนใจต่าง ๆ ในชุมชน ร่วมกับพนักงานกระจายเสียงซึ่งเป็นลูกจ้างหรืออาสาสมัคร
4. ให้บริการข่าวสาร การศึกษา และความบันเทิง รวมทั้งทำให้เกิดการสื่อสาร 2 ทาง สำหรับความคิดเห็นที่ขัดแย้ง
5. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งเงินยืมจากท้องถิ่น จากสปอตโฆษณาที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนในช่วงเวลาที่จำกัด และเงินกองทุนทั้งจากส่วนกลาง

และท้องถิ่น

6. ยอมรับให้พนักงานกระจายเสียงที่จ้างไว้ร่วมในสหภาพ มีความคล่องตัวในการทำงานและอนุญาตให้ใช้อาสาสมัครในที่ที่เหมาะสม
7. พยายามกระทำให้เกิดความเสมอภาคในโอกาสการจ้างงานสำหรับผู้หญิงและกลุ่มเชื้อชาติ หรือชนกลุ่มน้อยในสังคม
8. ต้องเตรียมให้ประชาชนได้รู้ถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ในการฝึกอบรมในการผลิตและการส่งแพร่ข่าวสาร
9. เนื้อหารายการที่ส่งกระจายเสียงต้องเป็นเนื้อหาหลัก จากสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น
10. มีนโยบายรายการที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา การมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตย ต่อต้านปัญหาชาตินิยม เพศนิยม และทัศนคติที่แตกแยก (อ้างถึงในการทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนชนบทในเขตชานเมืองจังหวัดจันทบุรี โดยสุรินทร์ แปลง ประสพโชค 2538 : 35)

วิทยุชุมชนในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยนั้น การจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนโดยหลักการกระจายเสียงเพื่อชุมชนที่แท้จริงยังไม่มี จะมีก็แต่แนวคิดและรูปแบบที่ใกล้เคียง เช่น วิทยุกระจายเสียงชาวเขา ซึ่งดำเนินการโดยสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดเชียงใหม่ มีเป้าหมายการดำเนินการเฉพาะกลุ่มชาวเขา และใช้ผู้จัดรายการที่เป็นชาวเขาดำเนินการ

วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา ซึ่งออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รายการ 2 ก็เป็นการกระจายเสียงเพื่อการศึกษาทางไกลและส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง หรือรายการที่มีการกล่าวถึงกันเป็นอย่างมาก

ในขณะนี้ คือ วิทยุข่าวสารและการจราจร (จ.ส.100) ที่ออกอากาศตลอด 24 ชั่วโมง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บริการข่าวสารการจราจรสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องใช้รถใช้ถนน

จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้มีการริเริ่มการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน ซึ่งรูปแบบและการดำเนินงานยังไม่ก้าวลึกลงไปถึงความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง ยังคงเป็นลักษณะงานบริการแบบให้เปล่า ที่รัฐจัดให้แต่ชุมชนที่มีเป้าหมายเฉพาะ และมีการเตรียมการบางส่วนเท่านั้นที่อยู่ในลักษณะของวิทยุกระจายเสียงชุมชน โดยภาพรวมแล้ววิทยุกระจายเสียงชุมชนในอุดมคติยังไม่เกิดขึ้นสำหรับประเทศไทย (สุรินทร์ แปลงประสพโชค, 2534 : 4 -13)

สำหรับประเทศไทยนั้นสื่อกระจายเสียงที่มีความใกล้เคียงกับสื่อวิทยุกระจายเสียงคือ หอกระจายข่าวของชุมชน ทำหน้าที่เหมือนวิทยุชุมชน ทั้งนี้จากคุณสมบัติที่คล้ายกันคือ

- 1.) เป็นการกระจายเสียงเพื่อชุมชน ดำเนินการโดยสมาชิกในชุมชน
- 2.) เผยแพร่ข่าวสารสนองความต้องการของชุมชน ความเป็นไปภายในชุมชนและเป็นตัวประสานระหว่างสังคมภายนอกชุมชนกับชุมชน
- 3.) ใช้เทคโนโลยีไม่ซับซ้อน ง่ายและราคาถูก

สำหรับแนวคิดเรื่องการปรับโครงสร้างขององค์กรที่ต้องการความคล่องตัว ไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม ๆ และระบบการควบคุมจะถูกลดให้น้อยที่สุด มีผู้รับผิดชอบคนเดียวสำหรับการติดต่อและการตัดสินใจ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับโครงสร้างการดำเนินงานหอกระจายข่าวในปัจจุบันจะเห็นว่าสามารถนำแนวคิดแนวใหม่นี้มาปรับใช้ได้เพราะโดยทั่วไปการดำเนินงานหอกระจายข่าวก็มีธรรมชาติไม่ซับซ้อนและพร้อมจะปรับตัวได้อย่างรวดเร็วเพราะเป็นองค์กรขนาดเล็ก ส่วนวิทยุชุมชนซึ่งมีหลักการที่จะจัดรายการเสนอสนองความต้องการของชุมชน

หรือกลุ่มชนที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน นั้นก็คล้ายคลึงกับแนวคิดของหอกระจายข่าวแม่จะมี

ความแตกต่างอยู่บ้างในด้านเทคนิคเนื่องจากวิทยุชุมชนเป็นการส่งกระจายเสียงด้วยคลื่นวิทยุซึ่งผู้มีเครื่องรับวิทยุจึงจะรับฟังได้ ต่างจากหอกระจายข่าวที่ผู้ฟังไม่ต้องมีเครื่องรับก็สามารถได้ยินได้ฟังการกระจายเสียงได้ แต่โดยหลักการแล้ววิทยุชุมชนกับหอกระจายข่าวต่างก็ตั้งขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บริการแก่คนในชุมชน โดยสมาชิกในชุมชนเอง ดังนั้นจึงได้นำทั้งสองแนวคิดมาเป็นแนวทางในการพิจารณาศึกษา การปรับปรุงงานหอกระจายข่าวของชุมชนให้มีรูปแบบที่เหมาะสมและใช้ได้สมประโยชน์ ต่อไป

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นนี้อาจสรุปเป็นข้อสันนิษฐานได้ดังนี้

1. หอกระจายข่าวคล้ายกับวิทยุชุมชนในแง่ที่จัดตั้งขึ้นโดย ความต้องการของคนในชุมชนเพื่อให้ข่าวสารและความบันเทิงแก่ชุมชน
2. หอกระจายข่าวต้องการการพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยอยู่บนพื้นฐานของความต้องการของชุมชนและได้รับการสนับสนุนจากชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง